

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Мария Енчева Мутафова, преподавател в Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград, Философски факултет, Катедра Психология

За дисертационен труд на тема: “ Разбирането за тайната и лъжата в юношеска възраст“ на Венелина Стоева Стоева, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Психология“ на Педагогическия факултет към Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Докторантът Венелина Стоева компетентно е разработила задълбочен дисертационен труд, актуален и значим за съвременната психологична теория и образователна практика.

Архитектониката на дисертацията е представена от въведение, три глави, заключение, използвана литература, приложение в обем от 228 стандартни страници.

След умело създадено въведение, в първа глава са разработени задълбочено теоретични постановки за анализа на конструктите лъжа и тайна, като в отделни параграфи са представени:

- Определяне на понятията тайна и лъжа в психологията.
- Тайната и лъжата в контекста на интерперсоналните отношения.
- Тайната и лъжата в контекста на интраперсоналните отношения.
- Тайната и лъжата в контекста на изследването на моралното мислене.
- Разбирания върху тайната и лъжата.
- Допълнителни конструкти, свързани с разбирането за тайната и лъжата в юношеска възраст.

Във втора глава е представена компетентно концептуализацията на конструктите тайна и лъжа, като в теоретичните постановки от известни автори са създадени отделни параграфи:

- Тайната и лъжата като процес и като резултат.
- Тайната и лъжата в социалните отношения.
- Видове тайни и лъжи.
- Разбиране за тайната и лъжата.

В трета глава е представено емпирично изследване на разбирането на юношите за конструктите тайна и лъжа: цел, задачи и хипотези на изследването; методика на

изследването; участници в изследването; процедура и организация на емпиричното изследване; методи за статистическа обработка и анализ на резултатите; резултати и обсъждане и изводи.

Целта на изследването е да проучи разбирането за тайната и лъжата в юношеска възраст.

Прецизирани са хипотези и задачи на изследването.

Методиката на изследването включва кратки истории, в които са представени реални ситуации. Историите са конструирани на основата на варирането на трите характеристики: мотивация, ефективност, връзка между степен на близост и нанесена вреда. Мотивацията за изричане на лъжа и за запазване на тайна е проследена чрез степента на типичност на всяка история за изследваните лица, степента ѝ по близост до реалното поведение на изследваните лица, както и оценката им по степен на негативност на историите.

Данните от емпиричното изследване са обработени с помощта на статистическата програма STATISTICA7 както на описателно равнище като честотни разпределения, така и чрез дисперсионен анализ (ANOVA) за статистическа проверка на хипотези за влияние на независими фактори върху зависими променливи.

Резултатите от настоящото изследване са изложени в 102 фигури и 83 таблици (таблиците са представени в приложението).

Инструментите на изследването са адекватни. Изследваната извадка е представителна. Процедурата на изследването е целесъобразна.

Анализът на резултатите от изследването е коректен. Има баланс между статистики и качествен анализ.

Изводите от изследването са:

- Разбирането на тайната и лъжата във времето на юношеството претърпява изменения, които са следствие от развитието на социокогнитивните процеси и социалните отношения.
- Тайната и лъжата се осмислят от юношите чрез обединяване на интерперсоналния и интраперсоналния контекст, т.е. способността за координиране на различните перспективи при разглеждането на социалните феномени от юношите, придава по-голяма дълбочина на разбирането им от тях.
- В началото на юношеството разбирането за тайната се свързва повече с интраперсоналния план, но по-късно, с навлизането в юношеството, тайната се свързва с интерперсоналния план – споделянето и пазенето на тайните се схващат като изрази на специалността на отношенията.
- Разбирането на тайната и лъжата от юношите е основано на обединяване на последствия, интенции, мотиви и характер на отношенията.
- Разбирането от юношите за разграничаване на различни видове тайни и лъжи, се свързват с различни мотиви и преследвани цели от тях.

Оправданията на юношите за тайните и лъжите са основани на осмислянето от тях на различията в съдържанието на отделните мотиви.

- В началото на юношеството при осмислянето на лъжата и тайната се посочва значението на егоистичните мотиви, но по-късно - и значението на алтруистичните мотиви.

Изводите са ценни за теорията и практиката.

Приносите на дисертацията са:

- Конструиран е многомерен инструмент, чрез който може да бъде проучено разбирането за тайната и лъжата в юношеската възраст.
- Емпирично са установени трансформации в разбирането за тайната и лъжата, изразяващи се в различната степен на придавана значимост на тайната и лъжата от 14-16-годишните към 19-20-годишните изследвани лица.
- Разработен е концептуален модел на разглеждане на разбирането за тайната и лъжата в периода на юношеството. Моделът представя тайната и лъжата в различни измерения и обединява следните конструкти - интенции, мотиви, последици и характер на отношенията.
- Очертани са особеностите на разбирането на тайната и лъжата, както и на разбирането върху различните тайни и лъжи в юношеска възраст.

Прави добро впечатление цитирането в литературата на видни автори и заглавия – 3 на кирилица и 127 на латиница.

Представеният дисертационен труд е съдържателен. Прави добро впечатление избирателната способност и културата на изложение на докторанта Венелина Стоева.

Авторефератът отразява съдържанието на дисертацията.

В заключение, предлагам на уважаемото Научно Жури, да се присъди на докторанта на самостоятелна подготовка Венелина Стоева Стоева, научно-образователната степен „Доктор“.

09.09.2016 г.

Подпис:.....

(доц. д-р Мария Мутафова)